

Nový daňový řád - bič na podnikatele a živnostníky

Author: SF / pb | Published: 30.03.2011

Nový daňový řád byl veřejnosti prezentován jako legislativní změna přinášející zjednodušení. Už po pár měsících praxe je zřejmé, že výběrčí daní dostali účinný nástroj, který zvýší daňovým poplatníkům odvody i administrativní zátěž. „Původní zákon o správě daní a poplatků byl výrazně stručnější a řada ustanovení byla dotvářena teprve na základě rozhodnutí soudů. Pouhé přečtení zákona tak neumožňovalo, aby se poplatník seznámil se všemi svými právy. V praxi však platilo, že správci daně si byli práv poplatníků dobře vědomi a tyto jim až na výjimky přiznávali,“ říká Ondřej Lichnovský, advokát specializující se na daňové spory a pokračuje: „Velkou výhodou pro poplatníky pak byla skutečnost, že v případě nejasností stát může činit pouze to, co mu zákon výslovně umožňuje, tudíž nejasná místa původního zákona byla vždy k nelibosti správců daně vykládána ve prospěch poplatníků. Dnes však již daňový řád dává správcům daně velmi podrobný návod jak rychle a účinně stanovovat a vymáhat daně tam, kde hrozí riziko podvodů. Takovýto postup pak bude způsobovat problém všude tam, kde tvrdé postupy správců daně budou uplatňovány také vůči spořádaným a spolupracujícím poplatníkům. Tyto pak čeká tvrdé vystřízlivění.“

Podnikatelé na útěku

Zatím chybí praxe dostatečně dlouhá k tomu, aby bylo možné dopady daňového řádu přesně vyčíslit. „První praktické zkušenosti ukazují, že vzroste daňová zátěž i administrativa s ní spojená. Také daňové kontroly nejspíš půjdou více do hloubky. Očekávám, že nový daňový řád posílí trend stahování podnikatelů do velkých měst, zejména do Prahy. Daňoví úředníci jsou totiž v hlavním městě vytiženější a firmy mají menší pravděpodobnost, že je potká kontrola,“ říká Mária Ščamburová, obchodní ředitelka společnosti Office House, která se specializuje na provoz virtuálních kanceláří. Řada podnikatelů ovšem volí ještě radikálnější řešení - přesun sídla společnosti do zahraničí. „Dříve panovalo přesvědčení, že přesun do zahraničí se vyplatí jen gigantům jako KKCG nebo RPG Industries. S každým přitvrzením se však přesun vyplatí většímu okruhu zájemců,“ říká Viktor Hába, daňový analytik společnosti Akont. Mezi nejoblíbenější destinace stále patří zejména Kypr a Nizozemsko - země s nízkými daněmi a přehledným právním prostředím. Podle Viktora Háby je mylná představa, že podnikatelé odcházejí jen za nižšími daněmi. „Platbě daní věnují podle statistik Doing Business 2011 čeští podnikatelé ročně 557 hodin. Průměr zemí OECD je přitom 199,3 hodin a v Nizozemsku dokonce jen 134 hodin. Ve chvíli, kdy podnikatel započítá do daňových nákladů také čas potřebný na jejich odevzdání, zjistí, že přesun společnosti do zahraničí je mnohem výhodnější, než se původně zdálo.“

„Tvrdé“ novinky

Jak upozorňuje Ondřej Lichnovský, podnikatelé budou mnohem závislejší na přístupu úředníků. „Bude

velmi záležet na úředních osobách správců daní, jaký přístup k poplatníkům zvolí. Daňový řád totiž dává možnost vymáhat daně velmi tvrdě a efektivně. Z mé zkušenosti pak tito daňoví úředníci takový přístup často volí. Proto předpokládám, že vzroste role daňových právníků, kteří budou podnikatele před finančními úřady zastupovat. Zejména pro fyzické osoby a živnostníky je z důvodu absolutního ručení profesionální zastoupení mnohdy otázkou bytí a nebytí. Ostatně i tato skutečnost bezpochyby povede ke zvýšenému zájmu o zakládání právnických osob spojenému s následným převodem podnikání z osoby fyzické na osobu právnickou“ dodává Ondřej Lichnovský. V čem nový daňový řád nejvíc přitvrdil?

- prodloužení běhu prekluzivní lhůty pro vyměření daně. V minulosti byla stanovena na 3 roky, kdy po jejím uplynutí nemohla být daň stanovena, a tudíž ani vymáhána. Sloužila tak především jako ochrana poplatníků před nečinností finančního úřadu. Nyní ji však může finanční úřad, potažmo finanční ředitelství jakožto odvolací orgán, téměř libovolně prodlužovat. To díky velkému množství úkonů, které prekluzivní lhůtu staví či přerušují. Tímto prekluzivní lhůta zcela ztratila svůj původní účel ochrany před nečinností. Správce daně si bude totiž dobře vědom, že pokud ho bude tlačit čas, pak se vždy najde nějaký způsob, jak prekluzivní lhůtu prodloužit a řízení tak v klidu a ve lhůtě ukončit.
- faktické zrušení možnosti žádat o prominutí daně a jejího příslušenství. V praxi se užívalo především prominutí příslušenství - tedy penále za nezaplacenou daň. Daň musela být doplacena vždy, ale u jinak bezproblémových daňových poplatníků úředníci promíjeli vysoký sankční úrok, který se mnohdy rovnal samotné dani.
- nepravá retroaktivita. Daňovým řádem se od 1. 1. 2011 řídí veškeré procesy vyměřování daní, tedy i ty, které byly započaty před tímto datem. To však může být velký problém např. u prekluzivní lhůty pro vyměření daně, kdy nově zavedený režim je mnohem méně výhodný, než jak tomu bylo dříve. Lze tak předpokládat, že tuto otázku bude v budoucnu posuzovat Ústavní soud, kdy výsledek se nyní dá jen stěží odhadovat.

30.03.2011 09:42, SF / pb